

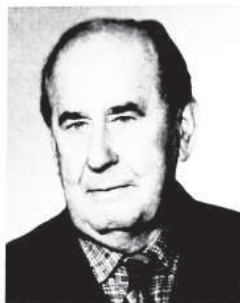
Polibky v drátech

Výběr z korespondence mukla
Františka Morávka

Polibky v drátech

Výběr z korespondence mukla
Františka Morávka

Děkuji své rodině za morální podporu při přípravě tohoto dílka.
Zejména děkuji svému synovi Igorovi, jehož zásluhou vzpomínka
na mého otce zůstane trvalou.

Jitka Cívková – Morávková, dcera

Úvod

Můj otec František Morávek prožil více než 8 let v komunistických nápravných zařízeních. Narodil se 12. 4. 1913 v Lanžhotě ve velmi chudé rodině. Jeho vnímání světa a duševní růst velmi ovlivnil jeho kmotr pan Fiala, řídící učitel v sousední vsi Kosticích, který byl přítelem jeho otce. Tento velmi vzdělaný člověk často docházel k Morávkům se svými přáteli- mladými umělci z Moravy a Slovenska. Byli to na příklad Martin Benka, Joža Úprka, Alois Kalvoda, mladý Jančálek a jiní. Malý František byl tímto kulturním prostředím silně ovlivněn. Gymnázium, které začal studovat v Břeclavi, nemohl z finančních důvodů dokončit. Onemocněním otce se rodina dostala do velmi svízelné situace. Vystudoval Obchodní školu a po ukončení pracoval v Brně v Hasičské a později v První československé pojišťovně jako účetní. Oženil se v roce 1939 s Anastázií Bartošovou. V roce 1940 se jim narodila dcera Jitka. V roce 1943 byl Němci vězněn v Kounicových kolejích a v témže roce se narodil syn Jiří. Po válce, v roce 1946, se František s rodinou přestěhoval z rodného a milovaného Lanžhota do Bílovic nad Svitavou. Zde se rodina rychle zabydlela a pro všechny se staly Bílovice s okolními nádhernými lesy novým a trvalým domovem. V té době byl tatínek zvolen jednatelem ústředního výboru Československého Orla. Ten byl v roce 1948 komunisty zrušen a celý ústřední výbor o Vánocích téhož roku zatčen. Celá skupina „Koukal a spol.“ byla „za velezradu“ v červnu 1949 souzena a také odsouzena. Tresty byly vysoké. Můj otec byl odsouzen na 12 let. Proti výši trestu se všichni odsouzení odvolali. Pro ně byly tresty vysoké, ale pro státního zástupce příliš nízké. V roce 1950 proběhlo odvolací řízení, ve kterém byly všem tresty zvýšeny. Františku Morávkovi byl trest zvýšen na 15 let se ztrátou veškerého majetku.

Byl zatčen v 35 letech a léta, která měla být nejlepší a nejkrásnější, prožil v těchto komunistických zařízeních:

Uherské Hradiště - v péči soudruha Grebeníčka st. - vyšetřovací vazba.
Po vynesení rozsudku následovaly tyto věznice a lágry:

Brno- Cejl

Pišeň - Bory

Jáchymov - lágr Bratrství

Ostrov - Vykmanov

Praha - Pankrác- nemocnice

Kladno - Vinařice

opět Pankrác - nemocnice (úraz)

znovu Kladno

opět Jáchymov

Příbram - lágr Vojna a lágr Bytíz

Ostrov - Vykmanov

Jáchymov - lágr Rovnost

znovu Vykmanov - z tohoto lágru byl v roce 1957 podmínečně propuštěn.

Návštěvy vězňů byly povolovány velmi zřídka a jmenovitě. Spolu s bratrem jsme se během osmi let věznění setkali s tatínkem 5 krát. Návštěva trvala vždy jen několik minut.

Také úředně povolených dopisů, které prošly cenzurou, nebylo mnoho. V každé době se však najdou stateční a dobří lidé. Také v těchto zařízeních byli neznámí hrdinové, kteří velmi riskovali – propašovali vězňům motáky a posílali je jejich rodinám. Tato služba byla anonymní, stejně jako jejich jména. Skláním se před nimi a aspoň touto cestou jim děkuji.

Tajné dopisy – motáky, které jsme od tatínka dostávali jsou krásné, výchovné, dojemné, trošku – aspoň náznakem podávají obraz neuvěřitelně krušného živoření. Součástí některých dopisů byly básně, které nám tatínek psal.

Tato muklovská poezie vypovídá víc o strastech vězňů než dopisy. Svědčí o nesmírné krutosti vězňů a nelidském bytí vězňů, o smutku, bolu a touze po rodině, přátelích. Chybí však beznaděj. Všemi verši prostupuje síla modlitby a víra v Boha.

Tyto písemnosti jsou mi nesmírně drahé. Jsou výkřikem, svědectvím a obžalobou čtyřicetiletého komunistického totalitního režimu. Na všechny krutosti dnešní společnost zapomíná, zlehčují se a mnozí o nich nic neví. To je důvod, proč jsem se rozhodla část této intimní korespondence zveřejnit a doufám, že bude malou připomínkou velmi krutého údobí v historii našeho státu.

Vánoce 1951- moták z Vykmanova u Ostrova nad Ohří.

...Po dlouhé době jsem dostal dopis. Je od Tebe, Jity.

Mnoho Božího požehnání Tobě, mamce, Jiříkovi. Třebaže je po svátcích, přijměte Vy i rodina a přátelé pozdrav vánoční. Pozdravujte Majku s dětmi a Slávka.

Letošní Štědrý večer jsem prožil daleko teskněji než kdy jindy, zvláště když kolem mne byla u všech zjevná bezútěšnost. Chlapci mne žádali, abych před večeří něco řekl (je nás na světnici 19). Nechtěl jsem, ale když nikdo nezačínal a trapně jsme stáli nad jídlem, chtěl jsem něco říci, vzpomnout, ale nešlo to. Hlas se mi v hrdle ztopil v slzách. Víím, že jsem řekl: „Nejde to, buďme myšlenkami u našich a kdo může, pomodlete se se mnou.“ Po modlitbě jsme mlčky večeřeli. Pak přicházeli známí s gratulací, ale člověk toužil po samotě. Také k nám přišli páni strhnout ze stěny jedlovou větvíčku, kterou chlapci zavěsili. Hrozili trestem, ale my už s klidem přijímáme tuto kulturu. Ta větvíčka pozdvihla všem hlavy za Vás všechny doma...

Chlapci mě žádali, abych jim pro potěchu napsal nějaký veršik, tož Vám také pro potěchu tyto rychlé rýmy posílám.

V Svatvečer

V svatém tichu ze závějí
touha vstává na špičky,
zda-li v dálce nezapějí,
nerozžehnou jesličky.

Divnou něhou slza skane,
jiskří smutek v pohledu,
Svatvečer k nám z dálky vane
dětských hlasů koledu

V široširu stesk jen sněží,
hvězdy padly na pole,
hlasy zvonů z bílých věží
kolébají Pachole.

I já jimi opuštěný,
kolébán,
přeji s vírou: Narodil se
Kristus Pán!

Ve Vykmanově r. 1951

Ve svaté noci

Hle v této noci, svaté noci
dech větru zadul do píšťal
a hvězdy rozsypaly tisíc sněžných září,
že okouzlený jsem zde zbožně stál.

A přival světla dráty tavid,
já zaplakal, vždyť nejsem sám,
což nepoznal jsem blahem roztoužený,
že Kristus narodil se nám ?

Vykmanov r. 1951

Najdeš moji cestu?

A
lesy šumí, lesy šumí...
kdo je umí
opravdově poslouchat?
Kdo je umí
projít s vůlí,
s palcem vtisklým na virguli,
uslyší tam nad pramenem
v kapradí a stínu šerém
moje srdce,
moje srdce plakat.

Lesy šumí-
kroky v mechu svatokrásné
ticho tlumí-
a ty jdeš a v očích taje,
v očích svatojánské mušky,
s tichým dechem, ohněm v duši,
myšlenka zde někde zraje.

A ty jdeš a stoupáš stále,
kapradí tě vábí květem,
pohádkovým zlatým květem,
a ty scházíš do strže,
z hlubin je vzlet,
vzlet jen na křídlech-

Ty jdeš jistě
lesním chrámem,
otevř tento nebeklíč,
nejistota z kroků mizí,
u studánky staneš,
zjevíš srdce...
Vždyť máš k němu,
k mému srdci,
něžný klíč.

*Verše a tatínkovy kresby,
které jsem obdržela
ke jmeninám.
Příbram 5. 12. 1955.*

Rozhovor v podzimní mlze

Denně když ploužím kroky v pětistupu
jej nedočkavý zřím,
spanilý, z mračen vkořeněný v půdu,
jak salakvarda vzdoruje- modřín.

Mám rád to slovo, šeptám, zpívám si je,
i on mi něco šeptá, kyne snad,
je přítom vzpurný, potajmu v něm žije,
co nemohu sám z mysli odehnat.

Vrškem svým, ostřím, brázdí mraky
a je to neúprosné seknutí,
v den soudný Spravedlnost jednou taky
rozdělí lidstvo rukou mávnutím.

A denně moje oči na kmen jeho
přibíjí v duchu odpovědný list:
„Poutníku, vzpomeň ducha nesmělého,
jenž spravedlností se cítil jist.

Vzpomeň a neutěšuj v skrytu sebe,
že zůstaneš zde v klidu nakonec.
Není snad ptáku v bouři letět lépe,
než chválit s pláčem pohodlnou klec?“

Již zacházím a vidím, že můj modřín
zežloutl, ztrácí hustý, letní šat
a zdá se, že si povzdech k trošce modři
a slzí, jak to nepoznat.

Jsme, brachu, s dobou hořce vyrovnáni,
je lépe usnout, škoda našich hlav...
Opouštějí nás dnové láskou známí,
někde zde brousí, klepe smrtihlav...

Praviš, že vůle prýští, ještě stojí
tvůj šlachovitý kmen, zří do dálky
a v hloubi kořenů to mízou brojí,
zas rozkvetou kol tebe fialky.

Dcerušce po zlých letech

Dívám se na tvé svěží líce
a vidím ráno dávných let,
nechci se vzdát té kruté pravdy,
že mi tě vrátí zloděj zpět.

V očích máš stále chtivé jiskry,
ty lucerničky pohádky,
zahrádka zoubků svítí něhou
kopretin vitých do řádky.

*Pohled na Lanžhot
od sochy sv. Jana
v polích.*

Tvůj dech se újí, lapáš slova,
hned bych tě dítě políbil,
vždyť ze vsí vůle přeješ princi,
saň aby skolil, do ní bil.

Pohádka končí, líto konce-
jen jedna zvládla dlouhý čas,
mohly trýzně verše sypou,
je jí už konec nebo část?

Vidím tě stále jak hrst štěstí -
vzpomínek clonu rozevlám.
Nechci si říci, věřit tomu,
že je to věžňův sebeklam.
Jsi dechem kraje, z jihu země,
Moravy, písňě jitřních ros,
mlhy tam srdce úžej pojí,
lukami zvoní stříbro kos,

obloha pluje v járcích sladce,
vrboví hraje v píšťalku,
u seče laně ostýchá se
a světla noří sem v dálku.

Z tohoto kraje růží, révy,
může se člověk dotknout hvězd,
věčně je mladý, z vroucí lásky
dovede hvězdy s nebe snést.

Vidím tě v jíní smutných očí,
se srdcem spícím na dlani,
proto je nám tak drze kradou-
vidím tě v dětském žvatlání.

Květy života

Života lehké kvítí
je v smíchu často znát,
radosti žilobití lze břeškně rozehrát.

To však je lehký život,
snadno v něm neslyšíš
pravdy i lásky příchod -
poznání vzlétá výš.

Výš než dohmátnou ruce,
výš než vystřelíš hlas,
pak suchopárem v muce
je smíchu radost v nás.

Vím ale kdy je vroucně
a nešťastněji žít-
až bolest bije mocně,
chce přítel obelstít-

až krví píšeš víru
a zrady trpký stín
postaví hradbu smíru
a výsměch citu s ním -

až zašlápnu tě v prachu
a odejmou ti čest,
tvé oči ztopí v strachu
tam v křížovatce cest

a potom slepci vezmou
i obílenou hůl,
pak zjevíš pravdu se mnou,
života chutnáš sůl.

*P.S. Jeden chlapec shlédl, co dělám, tož za chvíli příběhl s básničkou.
Příkládám ji.*

Emil Minář
Píseň o sněhu

Snad fontána či stříbra smích
mne do běloby uvěznily,
tu stojím, hledě po větvích
a on jen sníh a bílý, bílý...

Ach v zrcadélkách vloček těch
již světlem na slunci jen hrají,
bych shlédnout chtěl i snů tvých dech,
jež sněhu tak se podobají.

Vždyť sny a dívka jedno jsou-
jak sníh jsou bílé čistotou.

V roce 1955 vypukla v lágru v Příbrami stávka a hladovka vězňů. Úryvek z dopisu - motáku a verše vypovídají, proč ke stávce došlo a jaké následky přinesla.

...prozatím jen krátce na vysvětlenou, proč tak dlouho nedáváme o sobě nic vědět a nevíme také nic o Vás. Proslýchá se, že Vám páni poslali oznámení, že jsme hrubě porušili kázeňský řád. Tož stalo se krátce toto. Bůhví, jak vznikají hromadné spontánní projevy. Ale je toho již hodně, chlapi toho již tolik prožili, že naráz přijde okamžik, záminka a je jim naprosto jedno, co pak bude následovat. Tento tábor byl pověstný týráním, které se stupňovalo až stačil nevhodný velitelův rozkaz, aby se šlo v pěticích pro večeři, nudle, a lágr si postavil hlavu, že takhle maširovat nebude. A neštěstí bylo zde. To již nepomohlo ani násilí, aby se šlo pro nudle, naopak došlo k demonstraci celého tábora (1500 muklů), SNB vyklidilo lágr. Bylo to 4.července, americký svátek. Zpívali jsme hymny, nebylo zde vůdců, byl zde jen náhle se provalivší a ušlápnutý cit a touha po svobodě. Vždyť to bylo v předvečer Ženevské konference. Tak začala hladovka a stávka. Na všech pracovištích se odmítla práce. Nefáralo se, ani nestavělo. Objevily se požadavky, snahy po narovnání všeho, ale to už pro nikoho nebylo couvnutí. Druhý den se 70 lidí vzdalo. Děly se pak hrůzné věci, až hladovka a stávka byly zdolány. Teď nevíme, kdy budeme psát, snad to už ani nebudeme potřebovat. Máme jen hlavní jídlo a hořkou meltu. Naše řady prořídly...

Slzy vzdoru

4. 7. 1955 – stávka Příbram.

Počátek

Zasněný život hladí skráně,
je jako tklivá příchut' šípku,
když po boku si vedeš dívku
a podzim barví smutkem stráně...
zasněný život odumírá,
jako když vyschne studně živá,
v ní není život, není víra -
to k večeru se připozdívá...
Kdo nechceš smutkem zůstat zpít,
hleď snivou lásku utratit.

Lehko se dává pacientu
rada i léky, ošetření.
Horší je nemocného zření
na pravdu, kterou vidí v kmentu
umrlou v písni jasných svící,
zoufale tápe, doufá v zázrak,
do temna háže olovnicí,
z hlubiny čeká šťastný návrat,
život má k slzám dětsky rád
a věří v zlatý kolovrat.

Vždycky chce uskutečnit touhy,
vždycky chce letět výš a výše,
je to už prostě v lidské pýše,
že nechce poznat tiché strouhy,
ale jen bouří oceánů,
že nevidí, co před očima...
a často domov najde k ránu,
až chlad ho žene, jímá zima-
z ledu chce vykřesati žár
a vzpouru povznést na stožár.

Chceš vyznat v hlubinách se vězně!
I kdybys rozloup' jeho lebku,
jako je pohled na baletku,
tak roztančený zmatek vězně
je z toho, co bys odkryl světu
a nevíš jak a nevíš odstín
myšlenky, která na paletu
času je třena o stín...
Tu jako střela zpráva zlá,
se hlava vězně pozvedla.

Čtvrtého

- 1 Něco zde tlí i temně dříme,
cítíš to jako z dálky sten,
odkud, to už se nedozvíme,
svit pravdy bude obelstěn,
a jako vždycky velké děje
jen z malých vzplanou pohnutek,
kdo vázal vzpouru na útek,
z níž opona se děsu chvěje,
je neznám, skrytým krystalem,
je pouhé nic, je zašlý vjem.

- 2 Ovzduší ale zpívá volnost,
třebaže večer háže stín,
v čelech se jiskří nepovolnost,
jsou ochotny jít proti zdím,
vášnivě NE se vznáší k drátům
a les je vrací jako skřek,
to tábor ještě nedořek',
čím píše v srdce tohle datum...
podobně němý najde zpěv,
tak v ústech děcka září krev.

- 3 Hrozná je stěna, která hne se,
hrozný je kvádr v pohybu,
v hrozivé zvůli hlavy nese
proud „muklů“, moře v přílivu,
baráky jsou v té chvíli úly-
koho kdo troufá odvléci !
Když jeden - všichni v korekci -
a zdá se, že se ledy hnuly,
zní odměřeně kroku rým
a kroky dupou a strach a strach je dým.

- 4 Na tělech vlaje vetchá hadra
pod kterou jiskry atomu
se kupí v žhavé víry jádra,
až záře srdcí hlodá tmu
Úděl svůj z šachty vyrojily,
vynesly kousek hlubiny,
noc chtějí zapalovat v dny,
v mozolech dosud sny své žily,
teď chtějí vázat v kytice,
sny, jejichž pravda svítí se.
- 5 Proud k proudu chrlí, vášeň roste.
Proud víří zmatek, bezradnost -
kde dříve autorita prostě
si vylévala zášť a zlost,
vymetl vichr dvojí sukno
tisíckrát nenávisť proklete,
čím srdce pláčeš, pověz to,
kdy tvoje stěny žalem puknou?
Polibek strachu neumřel...
přesto my jdeme, vrahu střel!
- 6 Stovky se slily, roztavily
pochybnost, strach i mučení
v automat čisté, strašné síly,
která tak bědným sladce zní,
která tak hrůzu, zatracení
i neúprosnou předtuchu
rve žaláříku na duchu,
mu splátku v boji krví cení,
v automat, který utužen
z bolesti našich něžných žen.

7 Proud k proudu chrlí vášeň, roste,
proud víří zmatek, bezradnost,
kde dříve autorita prostě
si vylévala zášť a zlost,
tam vášeň muklů smetla sílu
a vytlačila za dráty,
které se chvějí napjaty
až k srdcím věžňů pod košilu-
polibek strachu neumřel...
Přesto my jdeme, vrahu střel!

8 Slyšíte střely odpálené,
v podzemí rachot sbiječek,
do skály chodby proražené,
zraněných mrtvých bezpočet,
slyšíte páni, jak se hnuli
z podzemí tiší otroci,
hnuli se, bijí do noci
abyste v klidu neusnuli...
Z podzemí tíha děsných let
se valí, vznáší, dává v let!

9 O bránu křídla hněvu bijí,
tisíce hlasů vrací les,
koho to svrbí, mrazí v šíji,
jak mravenec by po ní lez?
Na věžích pušky naježily
zvědavě černé otvory
a jako kolem obory
se lovci hemží v malé chvíli
a psiska zuří v štěkotu,
svoboda zpívá do vzletu.

10 Na tábor potutelně šklebí
se šachta, ocelová věž,
již pohled hořkost na podnebí
vzbuzuje, trpkou marnost též.
Kola se točí, točí, váží lany
jak ze studnice poznání
okovy potu, vozy potu z ní.
Dny jsou zde v hoři dokonány...
A každý obrat kola, hle,
je hřebík úder do rakve.

11 A náhle kola netočí se...
Až do šachty hlas na poplach
pronikl, vřískl, zjasnil líce,
odhodil kracnu, zašláp' strach -
„haviři, mukli, vzhůru k nebi!
Haviři, mukli, fárejte!“
Od díla k dílu hlas ten jde
a hlas pálí ve vzpurné lebi
a hlas ten kola roztočil,
dychtivou horkost vlil do žil.

12 Horečka tábor vaří vášní
a vašeň stoupá jako dým,
vážní se stali nerozvážní,
bratrství třese povětrím.
„Vraťte nám naše kamarády!
Otevřete, páni, korekci!
Svobodně dneska dýchat chci!
Vraťte nám naše kamarády!
Propusťte, páni, pusťte je!“
Kdo tyto chvíle prokleje?

13 A bouří zvedá hrdá vašeň,
kdo by vše mohl zachytit?
Je jako kvas, jenž nedokvašen
opojně mámí, chce nás zpít.
Duše je povznesena slavně -
takto si vyjdeš v neděli,
když do slunce ji oděli...
Jsou vzpomínky to z dětství dávné...
A neví se jak výkřik žil
a cit do srdce udeřil.

14 Hle, davy zmlkly, stojí tiše,
něco jim škrtí v hrdle zvuk,
každý zde v chvění sotva dýše,
zařaty prsty tvrdých ruk.
A náhle tábor hlavy zdvihne,
až zrosí řasy něžný třpyt,
úžasný chorál začne hřmít,
modlitbou duní naše hymna,
jásá i pláče, zbožně stůj,
nad hlavy zní – Kde domov můj!

15 Je vidět v očích perly rosy,
chlapům jde něha po líci,
tóny jsou vůní tuberosy
a jimi vijí kytici
celou svou duší v tento svátek,
ubozí zdraví ve zpěvu
Spojené státy, Ženevu,
naděje bobtná jako kvásek
a jako orel vzlétl vzdor -
hladovku vepsal na obzor.

16 Nechte si vaše jídlo, práci,
voláme k světu výkřikem,
mukl strach dneškem zcela ztrácí
je vlastním pánem v srdci svém.
Vyrostla láska z utrpení
a nasazuje do květu,
ponese jistě odvetu,
co bylo, dnes už hrůzou není,
i drát již bude rozmetán,
odporný fáč krvavých ran.

Protokol o státním fisku

Onoho večera
a oné noci
přepadli baráky
divocí lovci,
hnali svou divokou
ven před baráky
v strašlivém mlčení -
déšť omžil zraky.
Za břitkých povelů
stříleli hrůzu,
spoutaly v kordony
věžeňskou lůzu,
a vedli z tábora ven...

Barák od baráku
oddělen nocí
a kolem dokola
sveřepí lovci,
vězni jsou do hejna
sevření psi,
kulomet, pes, puška,
maličký jsi
Kordony v hrobovém
mlčícím tichu
v srdcích svých svádějí
nerovnou bitvu-
kdo z nás zde padne?

Mlčí zde zvířata,
štěkají lidé,
úzkost se za deště
do krve vpije,
hodiny do spánků
horečkou bijí,
kordon je obtočen
linií zmijí
a naše armáda
sloužící vlasti
promrzlým vězňům chce
puškami vlásti.
Všude je kulomet,
všude jsou psi,
kde jenom ženo má
právě teď jsi
a děti ve spánku s tebou?

Zatím se světla kol
zamlžila nocí,
zima je roztrásla,
duch je však žhnoucí.
Tábor je převrácen,
světnice každá,
jako když spáchána
byla zde vražda.
Auto za autem
ven vyjíždí plně-
vězně kdo okrade,
snad se mu klně?
Všechno zde zabavil
ubohý stát,
aby moh' pevněji
na mrtvých stát,
odstranit bídu...

Málokdy fiskus moh'
kořistit, brát
tam, kde je věžňův jen
svíravý hlad.
V tu noc se dívaly
na naše strážce
ze světél palčivých
očí v své lásce
dětí všech, věrných žen
a jejich ruce
v deštivém studenu
laskaly v muce
čela i myšlenky nám...

Legenda o hladovce

Jsme v sobě stočeni a v břiše hnízdo hadů
je ochotno a chtivo myslet na návnadu.
Co chvíli střídá ticho v chodbě břitký hlas
a jako v pecnu nůž se nitrem točí v nás.
Život náš vložen směle jak šíp na tětivu
napjatou vůlí v chvění, pevnou kupodivu.
Čas občas v odměřeném tikotu
vsune k nám hlavu, láká: „Podepište, tu!“
že jeden každý pokorně i podle v hlase
a bez výhrad též odevzdaně v prachu vzdá se.
Žaludku píseň slyšte, poplivejte čest -
ať tak, či jinak, pokoření chystá vjezd.
Již ti, co z hladu k pánům v strachu lezli,
si misku mrzké čočovice nesli.
Zakleté vzpurné ticho drze hladoví
a čtyři psů i strážců v němém obžerství
své nenávisti prošpikují chůzí tábor,
jenž tlačí je jak rakoviny skrytý nádor.
Oči se tklivě upírají v temný strop,
však hrdost tvrdošijně vklouzla do útroh.
A řady řídnu těch, co podstoupili zkoušku -
vždyť prapor v boji opouštěn je pomaloučku.
Ti, kteří padnou, zapomínání jsou hned,
vždyť sláva pochybná je jak na slunci led.
Minuty obručemi okovaly ticho,
vymanit nelze ducha ani hladné břicho.
Den, dva, tři, čtyři chřestí tyhle okovy
a touha lační, kdy nám domov odpoví?

Moták - Jáchymov 1951

Moje nejmilejší Stázi!

Hodně polibků a dětem také. Snad se nějak podaří doručit tento dopis. Je kratičký a je spíš prosbou. Dostal jsem mimořádné povolení na balík za pomocné práce na stroji, když jsem byl marod. Bude-li to možné, pošli větší balík. Vím, že i malý balíček Ti dá mnoho starostí, udělej proto jak můžeš. Odpusť, že tě o to prosím. Byl jsem na tom s jídlem zle. Věř mi, že suchá brambora a kousek suchého chleba mi nebyl jídlem, ale pochoutkou. Ale teď už je to lepší, dokonce co odpočívám trochu od práce, jsem se trochu spravil.

Povolenku na balík dostanete poštou. Tady se už otvírá jaro, ale tu zimu bych už zde nechtěl prodělávat podruhé. Hlavně však, že duch žije. Nemohu zatím víc psát. Odpusť, drahá. Ještě jako pozdrav Ti posílám básničku. Libám Tě vroucně.

Tvůj Fr.

Světlo v okně

Ej hoří, hoří srdce poraněné
a není, kdo by zdusil žár,
jen místo živé, pohádkové vody
nás dusí z drátů přívál čar.

Ovíjí těla, divně, láskyplně,
ovíjí naše zápěstí,
nenávisťně touží hrdla naše
v ostatnou vášeň zaplésti.

Podřali tobě kořeny tvých lásek,
odřali píseň od tvých úst
a oblékli tě v strašné maškarádě,
abys jim tančil masopust.

Podřali tobě kořeny tvých lásek
nezašlápli tvou myšlenku,
dýcháš ji v pláči očí roztavených
a laskáš jako milenku.

Na křídlech touhy dálku přelétáš s ní,
usedáš na vrch jabloně,
z okénka dýchá domov steskem,
stín ženy chví se v zácloně.

Pro tento obraz něhou rámovaný,
pro slzy v očích s leskem hvězd,
rád sneseš rány v srdce zkrvavené
a připravíš svou tvrdou pěst.

Polibek v drátech
Jáchymov 1956

Úsměv se zachvěl
na lesklém plátku blatouchu.
Už jarní slunce vyjelo si bosky
políbit blankyt,
stydlivě stínem zakrýt
dojatou půdu zvlhlou mízou jara,
radlice jak ji kypře rozorala.

A skřivan!
vyhozen strunou na oblohu...
Těž orsej!
jak na něj zapomenout mohu...
Ladoňka!
do modrých očí krásu šeptám...
Bledule!
šátečkem máváš včelím letkám...
Sasanka!
jak bych se dotkl bělostného čela...

Však skřivan -
toho už píseň v jaru obestřela
a já jsem do snu ukolébán.
Obloho,
peřino jasných jarních let,
v objetí kraj svůj měkce hladíš-
vidím jej stejně za ostnatým drátem
jak se mi v očích třpytil naposled.

V domovu najdu teplý koutek,
z domova nejdál dohlédnu
v domovu ztracen jsem,
však tebe naleznu.

Jsem nyní myšlenkami laděn,
kde topol voní pryskyřicí,
kde tůně usmívá se na den,
šelestí rákosovou kšticí.

Ta ztichlá tůně -
cíp lesa rozevlál se nad ní,
žabinec jí tká měděnkový věnec
a v její hloubku zvrátilo se nebe -
my nenápadní
vidíme srnu
to nebe líbat němě.

Dokola země
vytasila kartáč trávy
otřela rosou nožky štíhlé srnce.
Vždyť jako sluncem vyšívaný šátek
důvěra kráčí do krajiny...

Jsem jiný,
když vzpomínka mne
vlahým deštěm rosí
a žilami mně zpívá cosi,
čím každý pupen zpívá
a co zde hrálo kdysi,
kdy bába moje, plachá dívka,
spěchala nažat křehké trávy -
a větřík vanul od Moravy.

Jsem mízou mého kraje -
krásnější snad je
bůhví kde jiný kraj,
jiný však nemá moji víru sladkou,
kterou mé srdce kypí po okraj.

Země se otevírá,
ret k retu tu se v šeptu svírá
a v hudbě listu, jehnědy i tůně
můj kraj je v modlitbě.

Dvě
jen pouhé ruce dvě
mám na hlazení,
těmi však chutnám půdu v zaníceném snění.

Z prstů těch řine krev do země,
do země, která žítí musí...
A dám ti krev i tělo,
vždyť ty mi dýcháš duši.

Kdyby mi došel dech
a zavřelo se oko,
vyrazíš kraji krušný vzdech
i zachvěješ se přehluboko.

To všechno vím,
to vše je smrtí, zrozením.
Aby květ mohl kvéstí,
musí ho mukou přikrýt zem.

Abych tě mohl obejmouti,
musím být od všech opuštěn.
Aby květ mohl kvéstí
a vydal vůni líbeznu,
musí náš duch se za bolesti
přetavit v tůni, orsej, srnku,
v myšlenku tiše bolestnou...

V tobě už jaro zpívá naplno
má rodná krajino.

Nejdražší mamičko,

Mnoho vřelých pozdravů přijmete ode mne a vyřídíte je také celé naší rodině a stejně tak i rodině širší, přátelům a známým, všem, kteří si na mě vzpomněli a zůstávají věrní a přímí. Děkuji jim za všechny projevy účasti a za ty nesčetné modlitby. I mně jako jiným byla modlitba v nejtěžších chvílích jediným a neklamajícím přítelem. A potom to vědomí, že s naší modlitbou se vznáší také tisíce modliteb spřízněných duší, ulehčovalo, blažilo a léčilo naši osamocenost. To jsme nabyli bezmocní, neboť rostla víra ve Vás, že nepoklesnete na duchu. Znovu Vás, mamičko, prosím, neklesejte, nesužte se, netrapte se, jistě se vrátím k Vám zdravý a opět se budeme těšit rodinnému klidu jako jiní a také pro nás bude rovnost a svoboda. Prosím Vás o klid a bezstarostnost. Já mám obé, tak proč byste je neměla Vy. Právě vědomí, jak si asi počínají doma, jak se trápí a jak vše snášejí, byla pro nás nejtrpčejší. Vidíme-li však u Vás důvěru v budoucnost, radost z očekávání našeho návratu, pak se vše snáší lehce. A my, katolíci, právě nemáme důvodu, abychom si připravovali sklíčený život. Naše víra je vírou lásky a naděje. Křesťan může věřit jenom v lepší, nač by proto poklesával na mysl, když tvrdí, že věří. A my věříme, že víra i hory přenáší. Katolík nikdy není sám, ani v žaláři. Vždy má s sebou tichého a úžasného společníka – modlitbu. O tu stále ještě žádám; není však důvodu, aby byla zoufalou. Víte jak mi prokážete nejvíc důkaz své lásky? Když ten všečen cit budete věnovat svému nejbližšímu prostředí, sestře Aničce a jejímu Pavlovi. V takto krásném prostředí může i pro mne vyprýštit mnoho milostí. A pak právě nyní je třeba ukázat, že jedinou trvalou a úhelnou složkou lidské společnosti je rodina, jen z ní vzejde obroda. Já snad již brzo opustím zdejší stěny a pojedu na práci, budu o Vás více vzdálen, ale co to všechno je pro srdce, která si byly blízka. Pro lásku neexistuje pojem vzdálenosti. Budu na Vás neustále myslet, stejně jako na známé. Pozdravujte všechny. Děkuji jim a prosím je za odpuštění, jestli jim nebudu moci vše splatit. Když jsem se dovídal o jejich milé pozornosti, vždy jsem si vzpomněl na slova našeho Spasitele : „Cokoliv jste nejmenšímu učinili, mně jste učinili.“

Pozdravujte také Stázku a děti. Nebudu jim asi již moci psát. A celé rodině mne omluvte; jistě bych každému napsal, ale nejde to. Psát dopis, to je jako dostat vzácného léku.

Jinak se mně daří dobře, dík Vám všem a doufám, že se takto uchovám. Těším se už na čerstvý vzduch.

Váš oddaný syn František Morávek
Brno – Cejl 71

Jáchymov 1951 - moták

Nejdražší !

Ty všechny naše vzájemné pozdravy jsou jen vzájemným utěšováním a přece se člověk z celého srdce rozraduje když je dostane. Když je dostaneme, říkáme si, že chceme konečně skutečnost, všechno ostatní je jen alkohol. Těším se na Tvé řádky nedočkavě. Přinese dopis radost, či rozladění? Kdo by o to dbal. Jsou to řádky především od Tebe, a proto jim nic na radosti neubere. Ano, potěšil mne Tvůj dopis, i když v něm vidím strašnou tvář doby, zvláště Vás doma. Jsme proti všemu bezmocní a nejsme. My máme modlitbu. Drahá, buď pevná. Máme víru a naději, kterou žijeme a také přátelství, které nás podporuje. Zde i tam u Vás doma. Tato doba je zkouškou přátelství. Važme si nanejvýš přátel, kteří nám v takové době podali ruku. I já zde cítím milost tohoto přátelství. Vždy jsi mi vyčítala, že nepiši nic o sobě. Pro mne je těžko psát. Vždyť když přejde nějaká mizérie, je to věc pro mne odbytá a škoda pro ni tratit řádku. Vše se obrátí v dobré.

Trochu jsem se obával zimy. Pracuji zatím na povrchu a nikdo se nestará, máme-li co obléci. A zde je ona milost přátelství. Je zde orelské bratrstvo a já chtěl nechtě se musím často podřídit jejich péči. Šaty se dají sehnat jen podfukem a na to já nejsem. A přesto mě sv. Mikuláš a Ježíšek oblékli do ponožek, teplých spodků a dokonce do vatované větrovky. Tož žádné strachy o mne. Vánoce jsme trávili v modlitbách za Vás, za přátele, naše hnutí, za národ. Naši chlapci se liší od prostřednosti prostředí, je to jiný druh lidí....

Přál jsem si Vás vidět, ale bude to sotva možné, mám zase z trestu zastavené „výhody“. Z toho si nic nedělej, my se takovým věcem smějeme. To je koření našeho života a v takovém postoji je síla všech. Ve všech věcech, které mají být strastí, vidět tupou jejich zbraň. Však se uvidíme jinak než za drátěným katrem a to políbení, které Ti dám, bude již prosto pelu trpkosti, bude již naplněno nevýslovným štěstím.

Děti za mne zlíbej. Mám z nich radost a ještě větší radost, když vím, že zůstávají myšlenkově moje. Pozdravuj všechny ode mě a od Slávka. Pozdravujeme také naše chlapce a děvčata ve vězení. Pán Bůh Ti dodej sílu na zbytek tohoto strašného údělu, o němž tak pěkně píšeš, že i toto musí člověk poznat, aby byl opravdově šťastný.

Líbám Tě mnohokrát.

Tvůj Fr. a milujte se !

Moje nejdražší Stázi!

Nejkrásnější pozdrav a hodně políbení. Nepřestávám Tě obdivovat a jsem na Tebe hrdý. Říkám Ti to prostě, ale je to za všechna krásná slova. Kde se ta síla v Tobě bere? Děkuji Ti za vše, jenže díky se to nedá spravit. Chtěl bych Tě líbat a líbat, tisknout Tě a cítit vedle sebe. Snad to jednou bude, snad to skončí. Už to odloučení bude hned tříleté. Co je to promarněné radosti, ale zase si musíme myslet, že vše bylo nutné, abychom nejen my, ale i naše děti žily jako lidé. Škoda, že ještě není konec všem utrpením. Ale Bůh je s námi. Před námi je však závažná odpovědnost, Bohu i lidem vychovat děti. Na ty myslím a prosím Boha, abys měla Jeho pomoc a měla dosti sil vychovat a uchovat naše jediné jmění a náš klenot, děti.

Nemohu psát, máme stále zákaz a je to ostřejší. Denně stojíme 6 hodin v plískanici a zimě mimo pracovní dobu. Ale co to je, když člověka hřeje u srdce! Opuště, že dopis je zmatený, ale píšu jej úkradkem. Díky za Vaše dopisy. Vaškovi nejen za dopis, ale za vše, co pro Vás dělá. Zdravím také všechny ostatní a přeji jim lepší svět. Strašně se těším na práci v jejich kruhu. Také nezapomeň zdravit toho dobrého listonoše Františka. Vždy nás všechny potěší jeho smělý pozdrav. A Lojzu, kterého humor neopustil v psí čas, zdravím Vojtěcha a naše i vaše. Všem políbení na shledanou.

A naposled Tě líbám, drahá Stázi. Buď opatrná, ať nejsme v neštěstí všichni. Přibaluji Ti básničky načrtnuté na kavalci. K jedné skládal kamarád hudbu, jenže s ní odjel. Mnoho jiných črt v skrytu dělaných přišla nazmar při prohlídkách, tož Tě jimi nemohu potěšit. Už dříve jsem napsal pro děcka veselý románek, jenže také je pryč. Kdybychom mohli mít u sebe papír a tužku, bylo by lehčeji.

Pusu, milujte se a Zdař Bůh všem.

Váš tatka.

Příbram – moták 1953 ?

Drahá,

políbení a pozdravení. Vzpomínám na všechny přátele a na celou rodinu. Tyto moje dopisy jsou tak náhlé, že je nemohu promyslet a vždy Vám psát tak, jak bych chtěl. Proto jsou vždy kusé, nedomyšlené, zkrátka trpí spěšnou nemocí. Nám schází to, čím se holedbali naši předchůdci v podobném údělu. Klid, duševní klid a prostředky k němu. Naši ochránci se zmocnili nejen našeho těla, ale snaží se i duši znásilňovat. Nesmíme se učit řečem, nesmíme nic číst mimo jejich „literaturu“, nesmíme nic psát, poznámky studijní dělat, tvořit a vlastně ani mezi sebou mluvit, neboť i tyto styky sledují. Úplná poušť. Stále konají hony na všechny tyto věci. Je pravda, že neřádí jak kdysi, ale prohlížejí stále všechno. Prolézají půdy, baráky, slamníky atd., zabavují a kradou. Mnoho věcí přijde nazmar, tím více se však stáváme obezřetnějšími. Onehdy, když jsme šli z práce, jsme byli svědky Jiráskova „Temna“, ovšem ve skutečné podobě. Tentokrát to nebyl Koniáš s řetězem na krku, kdo pátil hranici knih, nýbrž estébák s odznakem na klopě. Knihy, které byly silné, trhal a házel do ohně. Zrovna měl v práci nějakou modlitební knížku nebo misálek - podle zlaté ořízky. Je to škoda, ale i tak ztracená, zabavená kniha vykonala dílo, o němž se spisovateli ani nesnilo. Schovávání knih vyžaduje stále většího důvtipu a často se stává, když je čtenář přistižen s knihou, že ji odmítne vydat. Tak následuje trest. ....

Prozatím musím rychle končit. Jsme v napětí, co se s námi chystají dělat. Někaké změny budou. Esenbáci nás opouštějí, vojsko nás už hlídá a přicházejí různé zprávy o našem osudu.

Vás všechny a Tebe, drahá, líbám a co nejsrdečněji pozdravuji.

Milujte se Váš Fr.

Útržky z dopisů výchovných.

.....
Stázi, mám Tě rád. Usilovně prosím Boha, aby toto byla pro Tebe ta poslední zkouška, aby tyto vánoce byly radostným příchodem Lásky. Ve svatvečer budou naše myšlenky s Vámi. Žádná vzdálenost nemůže přervat jednotu ducha a myšlenky. Jak je to od Tebe milé, dotazovat se mě, co s dětmi, když dobře víš, že Ti poradit nemůžu. Jsem bezmocný. Kdysi jsem se těšil na takové okamžiky, které právě nastávají Jitce. Mohu-li poradit, pokus se ji dostat na gymnázium. Je však pravděpodobnější, ba jisté, že do školy přijata nebude. Tu musím něco říci přímo Jitce. Jity, nemůžeš studovat, třebaže máš k tomu všechny předpoklady, jen kvůli mně, protože jsem zavřený. Kdybych nebyl zavřený tímto bolševickým režimem, kdybych v sobě zapřel vše, co mi předpisuje naše svatá víra, kdybych zapomenul na své povinnosti vůči národu a lidu, potom bys mohla studovat. Trpíš za mne. Máš už na to léta, aby sis to uvědomila. Ale trpíš také za něco jiného. Ty moje malá drahá Jitko, na svých ramínkách neseš tutéž tíhu jako miliony dospělých, trpíš za církev, za vlast, za kulturu. Za všechno, co Tě při čtení knih zapaluje a Tvou duši nadchne. Víš, že je to ve skutečnosti veliký boj? Bojuješ stejně jako tisíce vězňů, jako Tvoje mamka, jsi spoluúčastnicí na tomto velkém zápase o civilizaci. Na Tobě a Tobě podobných dětech se bude budovat lepší svět. Tomuto zápasu musíme přinést i životy, přijde-li k tomu, nejen nepříjemnosti. Nesmíme se poddat. Nermuť se, když nebudeš studovat, naopak, buď hrdá na svoje postavení,.....

Moji milovaní!

Srdečně Vás pozdravuji a mnohokrát líbu. Je to pokaždé stejné, ale vždy opravdu ze srdce a z celé mé duše. V dnešním dopise budeme, Jirko, pokračovat v besedě na dálku....Tvůj dopis mi hodně napovídá, o čem bychom měli hovořit. Třeba Tvoje četba. Nevím, co všechno čteš, ale píšeš, že máš nejraději dobrodružnou literaturu. Je třeba číst i jiné knihy. Knihy nejsou jen zábavou, ty vychovávají, poučují. Kniha Ti má pomáhat poznávat svět, lidi, věci a především pravdu života. Teď to ještě sám nechápeš, sám těžko poznáš, co je správné a co má na Tebe špatný vliv. Proto bych Ti chtěl pomoci radou. Ani dobrodružnou knihu neber pro zábavu. Tam Tě má především zajímat zápas dobra se zlem. Tak je to vždy na světě a Ty musíš být vždy na té dobré straně. Jsi nadšený Verneovkami a to je správné. Dokonce říkáš, která kniha se Ti nejvíc líbí. Sám bych volil jinak, kdybys se tázal. Řeknu Ti několik dobrodružných knih různých spisovatelů, které jsou pro mládež nejzajímavější, nejkrásnější. Mohl bys mi napsat, které jsi četl a které se Tobě líbí. Jsou to: Stevenson - Ostrov pokladů, Verne - Dva roky prázdnin, Cooper - Poslední Mohykán, Defoe - Robinson Crusoe, May - Vinetou, Marryat - Hrdinný kapitán Korkorán, Dumas - Tři mušketýři (pro starší mládež), Sienkiewicz - V pustinách a ještě několik spisovatelů s dobrodružnou literaturou, třeba Haggard a Salgari a jiní, kteří však nemají v sobě tolik půvabu jako autoři shora uvedení. Zato další knihy těch prvních jsou stejně krásné a názorně učí člověka, jak se má v životě stavět, aby dobro vždy nalezlo své bojovníky. Zatím jsem se nezmínil o historické literatuře a jiné. O té snad někdy jindy. Važ si knih, nehltej je povrchně, čti pozorně, a také veď svůj život k dobru, k lepšímu, vždyť takový Tvůj zápas se zlem je jistě snadnější, nežli ty zápasy, které prožívají v románech hrdinové.

Pozdravuji všechny, vzpomínám na Vás s láskou a přáním – milujte se.

Váš Fr.

Odpověď na můj dotaz, jak vnímat Jiráska - moták.

Jiráska jsem z větší části četl již v 9 - 10 letech. Tehdy jsem ovšem nemohl hodnotit jeho dílo, ale z těch let se jistě vtiskne do vědomí určitý dojem. A tohoto dojmu se musí člověk zbavit, má-li se na podobné dílo dívat nezaujatě. Málokdy literatura pro dospělé vyhovuje dětem. Ty ještě nepochopí románovou tendenci, vidí jen to, co je jasně řečeno. Proto jsem nemohl chápat Jiráskovo dílo ani jako literární celek, ani jsem nemohl hodnotit jeho dílčí kvality. Dojem byl neurčitý, spíše odmítavý. Pozdější školní léta mne ale stále přesvědčovala, že Jirásek je náš největší historický spisovatel. V jeho dílech byla také vytyčována idea mladé republiky. S tímto vším jsem se musel vypořádat ať kladně, či záporně. Nikde jsem nenašel podporu, názor oficiální byl autoritativní. Zprvu jsem se domníval, že dobré dílo se projevuje především epickou stavbou... Tu jsem v mládí hledal u Jiráska, zvláště popis válečných událostí, napětí, protiklady atd. Nacházel jsem jich ovšem s hlediska chlapce málo. Z tohoto důvodu na mne nezapomenutelně zapůsobil Sienkiewicz. Tím jsem nebyl ani později zklamán, když jsem se na jejich díla díval šířeji. U těchto dvou historických spisovatelů jsou však podstatné rozdíly. Jedny svědčí pro Sienkiewiczze, jiné pro Jiráska. Dávám tyto dva k sobě, jelikož bývají vždy vyzdihováni u obou národů. Sienkiewicz je větší umělec, takový umělec, že romantice vtiskne nesmlouvavě ráz skutečnosti. Je však jednodušší, sleduje především slávu svého národa. Jirásek není takový umělec, ale má daleko více problematiky a realismu. Chce řešit problémy jak národní, tak náboženské a místy i sociální. Zůstává otázka, jak tohle vše zvládl, jakými prostředky, kolik duchovní štávy dal do svých spisů, byl-li jeho realismus tak realistický, aby dal pravdu, ne aby ji jen předstíral.

Na to, nač se tážeš, nelze odpovědět jen Jiráskem. Zde by bylo nutno mluvit už o obrození a ještě dříve. Bylo by nutno projít dobu i literaturu, neboť doba i literatura nebyly stvořeny Jiráskem, ale Jirásek byl výtvozem těchto. A to je osud další generace, která rostla ve stínu Jiráskově. Lidé se neotáčejí po pravdě, ale po větru. Jirásek rozhodně není alfou a omegou naší literatury a duchovního směru. Jistě má své místo v české literatuře, nemá v ní však místo soudce či monarchy. Dnešní hodnocení Jiráska se opírá především o Nejedlého. Zde je jasná odpověď. Může amorálnost nasadit krásné květy duchovního řádu? Odhalit světlo a pravdu? Četl jsem

všechny věci Nejedlého o Jiráskovi. Není to ve skutečnosti kritika, nýbrž úzkoprsost, nenávisť, osobní vztah, třídní boj. Jirásek je mu proto znamenitý, že bojuje proti duchovnímu směru, v němž byl náš národ zrozen a jímž se bral dříve, nežli přišla středověká hereze. Pro tento nekritický Jiráskův postoj vysoce ho hodnotí a dokonce ho staví na apoštola materialismu u nás. V minulosti působil Jirásek jako pádná sekera. Svými pracemi rozdělil duchovně národ, oslabil složky duchovního řádu. Je proto i dnes vhodný pro duchovní rozštěpení. A podobného boje, který je dnes, historie nezná. Každý musí býti vojákem a podle Nejedlého by bylo nejlepší, kdyby vojáci neměli v hlavě jasno. Vracím se ke Tvé poznámce o dvou knihách, které mám v knihovně. Měl jsem i jiné, ale ty jsem rozdál. Ty povídky jsem si nechal proto, že jsou jednou z prvních prací, mám je pro zajímavost. Bratrstvo mám proto, že je pokládám za nejsvěžejší, nejumělečtější Jiráskovo dílo.

Většina lidí zaměňuje historického romanopisce za historika a co je jím napsáno, je pro ně pravdou. Leč romanopisec zachází s historickým materiálem jako kuchař s moukou, kvasnicemi a pod. Čtenáři čtou autora, ne historii. Záleží na síle autora (i na jeho konkurenci), aby za sebou myšlenkově strhl dav. A protože Jirásek vyšel z tendence protikatolické, hnětl do tohoto tvaru svá díla. Vybíral z historické pravdy ty skutečnosti, které mu byly vhodné. Ovšem nevybíral je jednostranně, nabíral z obou studnic duchovních českých proudů, ale vždy tak, aby hodnota destruktivního (n. př. protestantismu) převyšovala hlavně katolictví. Případně katolický stín nanesl s takovou intenzitou, že překryl vlastní věc. A přesto se nemůže říci, že to není historická pravda. Umění je zde podřízeno tendenci a to zrovna tendenci rozštěpující národ. Bourá národní základy a řád, aby bylo připraveno staveniště pro řád nový. Tak autor dovede napsat skvělé charaktery katolických kněží (kteří se na příklad zasloužili o národní obrození - n. př. Havlovický v kronice U nás), ale ihned jejich světlý zjev podřídí svému účelu, aby obraz církve a hierarchie byl černý. Vždyť církev právě takové kněze pronásleduje, vždyť je zapřísáhlým nepřítelem národa. Tímto kontrastem dosahuje zvláště u primitivního čtenáře úspěch. Román je mu historickou pravdou. Napadá mi osoba arcibiskupa Jana z Jenštejna (Mezi proudy). Jeho přerod ze světáka na asketu vyzní u Jiráska pro čtenáře XX. stol. zkarikovaně, nesmyslně. Jenže Jan z Jenštejna se nám po historickém

bádání jeví jako osobnost přesahující dobový formát, jako světec a básník zároveň. A u takového mozku musel projít strašně logický přerod, aby se tak silně dotkl milosti Boží. Ta logika jeho života nebyla bláznovstvím.

Jiráskova psychologie je rádobý věčná a zatím sleduje soustavně svůj cíl, „pravdivě“ zlehčit církve a katolické hodnoty.

To všechno jsou věci, které Ti odpovídají na to hlavní, nač se tážeš - proč pro nebo proti Jiráskovi. Je to ideová náplň. Ve svém ideovém směru ovšem není realistou života svých historických postav. Je přece jasné, že život našich předků nebyl jen samou náboženskou šarvátkou a netočil se jen kolem věroučných problematik, aby se jimi také řešila národní otázka. O tomto je však každý přesvědčen, kdo Jiráskova čte. To by byl strašný a jednotvárný život bez života.

Jirásek vtiskl lidem dojem, že každý evangelík je nedotknutelný a znamení katolicismu je skvrnou. Zatím lidé zůstávají lidmi, ale ztrácí-li řád (jako u protestantismu), uvolňuje se v člověku spodní proud. (Písmo říká ďábel, lidé praví zvíře.) Naštěstí náš národ přečkal hrůzu reformace i protestantského poněmčení a přečká i Jiráskova. Pravé „Temno“ teprve čeká na svého autora a je to hrůza, která se rovná poslednímu soudu. ...

S políbením Tvůj taťka.

Na závěr bych uvedla vzkaz, který nám tatínek poslal z vyšetřovací vazby v Uherském Hradišti, kde měl také možnost seznámit se „se soudruhem Grebeníčkem st.“ Po všech mučeních, které prožil, píše následující:
...Toto odloučení nás všechny přibližuje, zvláště nás, kteří vidíme za vším lásku Boží, Boží spravedlnost a dobrotu. Modlete se a modlete se i za ty, kteří nám připravili těžké chvíle zde.

Mnoho se na Vás těším, myslím na Vás a vzpomínám.

Poznámka

Slávek – Bohuslav Koukal – mukul

Majka – Marie Koukalová – manželka Slávkova

Lojza – Alois Koukal z Bílovic n. Svit.

Václav – Václav Kozel z Bílovic n. Svit.

Vojtěch – P. Vojtěch Hebelka

František listonoš – František Kartous, listonoš v Bílovicích

František Morávek zemřel 9.2.1998

Státní prokuratura

P r a z e .

Věc: Orelská organizace - zpráva o zamýšleném postupu.

Příl.: spis Or II a 115/49 a Or II b 113/49 a 8 druhů nástinů
obzalovacích spisů.

Referent: st.z.Dr.Hanák.

Hodlám stíhati část obzalovaných v 8 skupinách a to:

- 1/ příslušníky náčelnické rady ilegální orelské protistátní organizace pod vedením Bohuslava Koukala / celkem 12 obviněných/ pro zločin podle § 1 odst.1 lit.c/ z.č. 231/48 Sb.,
- 2/ členy ústředí ilegální orelské protistátní organizace pod vedením Františka Morávka / celkem 6 obviněných/ pro týž delikt,
- 3/ zástupce orelských žup, kteří na příkaz ústředí Orla vybudovali a vedli protistátní orelskou zpravodajskou síť /František Šrámek - celkem 18 obviněných / pro § 1 odst.1 lit.c/ zák.č. 231/48 Sb.
- 4/ ostatní příslušníky ilegální organizace Orla, kteří na příkaz ústředí ilegální organizace Orla po případě na příkaz skupiných důvěrníků vedli a účastnili se ilegálního hnutí organizace Orla / Dr. Josef Jurák a spol. - celkem 16 obviněných/ stínáno pro § 1 odst.1 lit.c/ zák.č. 231/48 Sb.,
- 5/ ilegální skupina "Jana Masaryka" vedená Miroslavem Pečenkou /celkem 8 obviněných / Tyto obviněné stínám pro § 2 odst.3 zák.č. 231/48 Sb.a Miroslava Pečenku, Josefa Tkaďečka, Karla Cihláře a Josefa Hrtuse též pro přečin podle § 29 odst.1 lit.b/ cit.zák. a Miloše Zemánka pro § 40 cit.zák. Tohoto hodlám stíhati v nepřítomnosti, neboť je t.č. neznámého pobytu.Tato skupina již nepatří do orelské organizace. ~~organizačním jednotným příkazem~~ Činnost této skupiny byla omezena pouze na Karolininu Huť a její příslušníci jsou většinou dělníci, takže těmto obviněným nelze dobře imputovat velezrádný úmysl,
- 6/ další skupina je lidovecká pod vedením Dra Vojtěcha Jandečky a má celkem 5 obviněných. Tuto skupinu hodlám stíhat pro § 1 odst.1 lit.c/ zák.č. 231/48 Sb. a ing.Antonína Vaňka pouze pro zločin

V lanžhotském kroji se svojí ženou Stázkou v roce 1938

Se svojí ženou Anastázií - veřejné cvičení, Lanžhot

Otec v době zatčení

Senioři Orlové, uprostřed Slávek Koukal, napravo Franta Morávek